

בספטמבר 2022 ימלאו 50 שנה למכון משואה.

לקראת שנת היובל נחשוף מידי שבוע, במשך 50 שבועות, פריט נבחר מתוך אוספי ארכיון משואה.

פריט מספר 19 – אוסף דואר שואה

בארכיון משואה אוסף המכיל אלפי מכתבים וגלויות מתקופת השואה שנשלחו מיהודים בארצות הכיבוש הגרמני אל העולם החופשי. מאוסף זה עולה עדות מצמררת על רגשות, תובנות וניסיונות הישרדות נוכח המציאות האכזרית אותה חוו כותבי המכתבים. המכתבים עבדו צנזורה קפדנית, דבר שהוליד צורך לשימוש במילות צופן.

ב-13/7/1943 כותב דוד** ליוור מבנדין, פולין לאחיו אריה* בטיטמונינג, גרמניה

אריה היקר,

באמת אינני מבין אותך. לכם שם כל כך טוב עד שאינכם יכולים להבין אותנו?

האם אתה באמת סבור שאינני רוצה לעבור לדירה חדשה(1) מפני שכל כך טוב לי?

לקח לך שמונה שבועות לשאול אם לכתוב למנהל שלי(2)? קהלסקי(3) אינו יכול לעשות דבר עבורנו [...] ושלוש(4) אמר השבוע כי דרכה(5) לא שווה כלום. אולי סרברונה(6) יכול לפעול בנדון? כתוב אליו [...]

בברכת בריאות, דוד

(1)דירה חדשה = בריחה מהגטו

(2)המנהל שלי = נתן שוואלב

(3)קהלסקי = היודנראט

(4)שלוש = דרייר – מפקד הגסטפו בבנדין (דריי בגרמנית: שלוש)

(5)דרכה = דרכון

(6) סרברונה = אברהם זילברשיין (סרברו וזילבר: כסף בפולנית וגרמנית). עורך דין יהודי פולני שעזב לז'נבה מספר ימים לפני פלישת הגרמנים לפולין. בשווייץ היה חבר בקבוצת הצלה ליהודים שעסקה בקניית והברחת דרכונים של מדינות אמריקה הלטינית לפולין.

*אריה ליוור נולד בבנדין ב-1906. היה פעיל מרכזי בתנועת "גורדוניה". במלחמה היה פעיל במחתרת החלוצית בעיר. ב-1940 עמד בראש החווה החקלאית בעיר שהייתה מרכז חינוכי לנוער. ב-1943 הצליח לברוח מפולין עם דרכון של מדינה בדרום אמריקה ונשלח למחנה מעצר לנתינים זרים - טיטמונינג בגרמניה. בסוף 1945 הצליח לעלות לארץ ישראל.

**דוד ליוור, אחיו של אריה, נולד בבנדין ב-1903. עלה ארצה עם אשתו מרים ב-1925, אך לאור מחלה, שב לפולין לאחר זמן קצר. המלחמה תפסה אותו בבנדין שם היה ממנהיגי המחתרת החלוצית עד לגרוש המלא של היהודים מהעיר. דוד הצליח לברוח עם אשתו ובנו לסלובקיה ולאחר תלאות קשות וארוכות לעלות ארצה ב-1945.

מזמינים אתכם להיכנס לתערוכה מקוונת במכון משואה בלינק הזה [הנמען עזב ליעד בלתי ידוע](#) וללמוד עוד בנושא.